

باسمه تعالی

«ایمنی، بهداشت و سلامت مدارس»

تألیف:

علیرضا سیف اله نژاد

محسن مولا پناه

سرشناسه : سیف‌الهنزاد، علیرضا، ۱۳۷۲ -
عنوان و نام پدیدآور : ایمنی، بهداشت و سلامت مدارس / مولفان علیرضا سیف‌الهنزاد، محسن مولانپناه.
مشخصات نشر : اردبیل: انتشارات مکارمی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری : ۱۳۴ ص.: جدول (بخشی رنگی).
شابک : ۹۰۰۰۰ ریال: ۲-۰۱-۸۳۱۷-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع : بهداشت مدرسه‌ها

School hygiene : موضوع

موضوع : مدرسه‌ها -- پیش‌بینی‌های ایمنی

Schools -- Safety measures : موضوع

موضوع : شاگردان -- سلامتی و بهداشت

Students -- Health and hygiene : موضوع

موضوع : کودکان - حوادث - پیشگیری

Children's accidents - Prevention : موضوع

شناسه افزوده : مولانپناه، محسن ۱۳۷۸

رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ الف. ۳۴۰۵۱

رده بندی دیویی : ۳۷۱/۷۷

شماره کتابشناسی ملی : ۴۳۶۷۶۴۶

انتشارات مکارمی

شناسنامه کتاب:

نام کتاب: ایمنی، بهداشت و سلامت مدارس

تألیف: علیرضا سیف‌الهنزاد، محسن مولانپناه

ناشر: انتشارات مکارمی

خدمات کامپیوتری و طراح روی جلد: محسن مولانپناه / مهدی عبدالکریمی

تعداد چاپ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۱۷-۰۱-۲

قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

انتشارات مکارمی: اردبیل - عالی قاپو، سی متری، روبه روی هتل نگین، مجتمع تجاری - خدماتی مهدیه طبقه

دوم، پلاک ۳۵ کدپستی ۴۳۸۳۵ ۵۶۱۴۶ تلفن و نمابر: ۳۳۳۳۰۳۹۳

دفتر تهران ۰۲۱۵۵۷۷۴۶۲۲

پست الکترونیک: Makaremi.ali@gmail.com

پیشگفتار

در حیطه ی پیشرفت علم پزشکی و لزوم آگاهی افراد جامعه از نکات بهداشت و سلامت، بر آن شدیم تا راهنمایی کلی درباره ی ایمنی، بهداشت و سلامت مدارس گردآوری نماییم تا دانش آموزان که شاکله ی شخصیتی ایشان در مدارس شکل می گیرد، همزمان با تعلیم و تعلم، نسبت به افزایش سطح آگاهی های خود در این مهم کوشش ورزند.

در این صورت مسأله ی بهداشت و سلامت می تواند به کل جامعه تسری یابد چون دانش آموز در مدرسه علاوه بر یادگیری خواندن و نوشتن، نگرش ها و رفتارهای جدیدی را می آموزد که این رفتارها علاوه بر آنکه نقش اصلی را در سلامت فردی دارد، بهداشت و سلامت خانواده و جامعه را بنیان می نهد.

البته ناگفته نماند که در این حوزه، مربیان تعلیم و تربیت نیز نقش خطیری را به عهده دارند و یا به عبارتی برای پیشبرد این مهم مانند زینند یاددهی-یادگیری، نیاز به فعالیت های دو طرفه است. امید است که دانش آموزان و مربیان در پیشبرد این هدف دریغ نورزند چراکه :

بهداشت محیط مدرسه + بهداشت دانش آموزان = توسعه ی سالم و در نتیجه جامعه ی سالم

با احترام

علیرضا سیف الله نژاد

فهرست

۱۰	مقدمه
۱۲	فصل اول:
۱۲	ضرورت شناسی و مفهوم شناسی بهداشت و سلامت مدارس
۱۳	ضرورت شناسی مسأله ی بهداشت و سلامت مدارس
۱۴	مفهوم شناسی بهداشت و سلامت مدارس
۱۴	۱- مفهوم شناسی بهداشت
۱۴	تعریف بهداشت
۱۴	پیدایش بهداشت
۱۴	سازمان جهانی بهداشت
۱۵	تاریخچه ی بهداشت در ایران
۱۵	بهداشت فردی و عمومی
۱۵	۱. تعریف بهداشت فردی
۱۵	۲. بهداشت عمومی
۱۶	تعمیم بهداشت عمومی به عنوان یک عبادت
۱۶	اولویت بهداشت بر درمان
۱۷	پیش گیری و سطوح آن
۱۷	الف) پیشگیری سطح اول :
۱۷	ب) پیش گیری سطح دوم :
۱۸	ج) پیش گیری سطح سوم :
۱۹	۲- مفهوم شناسی سلامت
۱۹	تعریف سلامت
۱۹	سلامت از نظر سازمان جهانی بهداشت
۲۰	عوامل مؤثر بر سلامت
۲۰	متغیرهای اجتماعی
۲۰	متغیرهای روانی معنوی
۲۱	متغیرهای بیولوژیک

۲۱	 خطرات تهدید کننده ی سلامت
۲۱	 عوامل خطر و پیامدهای ناشی از مواجهه با آن‌ها(الف)
۲۲	 عوامل خطر و پیامدهای ناشی از مواجهه با آن‌ها(ب)
۲۲	 عوامل خطر و پیامدهای ناشی از مواجهه با آن‌ها(ج)
۲۳	 عوامل خطر و پیامدهای ناشی از مواجهه با آن‌ها(د)
۲۴	 ۳- مفهوم شناسی بهداشت و سلامت مدارس
۲۴	 تعریف بهداشت مدارس
۲۵	 فصل دوم:
۲۵	 بهداشت در مدارس
۲۶	 اصول کلی خدمات بهداشت مدارس
۲۶	 الف - آموزش بهداشت مدارس
۲۶	 ب - مراقبت بهداشتی و دانش آموزان
۲۷	 ج - تدارک، نظارت بر ایمنی بهداشت محیط مدرسه
۲۷	 د - نظارت بر تغذیه ی دانش آموزان
۲۸	 هدف کلی
۲۸	 اهداف اختصاصی
۲۹	 آموزش بهداشت در مدارس
۲۹	 اهداف آموزش بهداشت مدارس
۳۰	 روش‌های آموزش بهداشت مدارس
۳۲	 فصل سوم:
۳۲	 نکات قابل توجه در بهداشت و ایمنی محیط مدارس
۳۳	 نکات قابل توجه در بهداشت و ایمنی محیط مدرسه
۳۳	 محل احداث مدرسه
۳۴	 ساختمان مدرسه
۳۴	 سقف
۳۴	 روشنایی
۳۴	 درجه ی حرارت
۳۵	 تهویه ی هوا

۳۵	پله ها
۳۵	تابلو کلاس
۳۵	میز و صندلی
۳۶	دست شویی
۳۶	توالت
۳۶	دفع بهداشتی فاضلاب
۳۶	آب خوری
۳۷	دفع بهداشتی باله
۳۷	بوفه ی مدرسه
۳۸	آب آشامیدنی مدرسه
۳۸	پایگاه تغذیه سالم
۳۸	میان وعده
۳۹	شرایط بهداشتی پایگاه تغذیه سالم
۳۹	الف) مواد خوراکی
۴۳	ب) فضای فیزیکی و تجهیزات پایگاه تغذیه سالم
۴۶	ج) شرایط فرد متصدی پایگاه و فروشنده ی مواد غذایی:
۴۸	فصل چهارم:
۴۸	بیماری های شایع در ستین مدرسه
۴۹	بیماری عفونی یا بیماری واگیر یا بیماری مسری
۴۹	آبله مرغان (Chicken pox)
۵۰	آسکاریس
۵۲	اوربون (بناگوشک) (Mumps)
۵۲	اسهال
۵۴	سرخک (Measles)
۵۵	سرخچه (Rubella)
۵۵	سل (Tuberculosis)
۵۶	زرد زخم (Impetigo)
۵۷	کچلی (سر)

۵۸	وبا (التور)
۵۹	گلودرد چرکی
۶۰	حصه
۶۲	اکسیور
۶۲	آنفلوانزا و سرماخوردگی
۶۴	آنزیم استرپتوکوکی
۶۴	منزیت:
۶۵	بیماری های غیرواگیر
۶۵	اختلالات بینایی
۶۶	علل ایچا اختلالات بینایی
۶۶	چه کسی در خط اختلال بینایی است؟
۶۷	اختلالات بینایی
۶۷	علل و انواع اختلالات شنوایی
۶۹	کم شنوایی انتقالی
۷۱	گوش چسبنده
۷۱	اتواسکلروز
۷۱	تأثیر کم شنوایی انتقالی بر درک گفتار و رشد زبان
۷۲	کم شنوایی حسی عصبی
۷۳	کم شنوایی ناشی از نویز
۷۴	پیرگوشی
۷۴	ضربات سر
۷۵	بیماری می نیر (هیدروپس اندولنفایک)
۷۵	بیماری های نورولوژیک
۷۵	کم شنوایی آمیخته
۷۵	کم شنوایی یکطرفه، مواج و ملایم
۷۶	اختلال پردازش شنیداری مرکزی (CAPD)
۷۶	وزوز گوش (Tinnitus)
۷۷	کم شنوایی غیر ارگانیکی

۷۸	اختلالات وضعیتی در اندام ها
۸۰	فصل پنجم:
۸۰	بهداشت روانی در مدارس
۸۱	مقدمه
۸۲	ضرورت بهداشت روانی در مدارس
۸۳	علائم و نشانگان ناپهنجاری های روانی _ رفتاری در دانش آموزان ۱۲ تا ۱۴ سال
۹۱	فصل ششم
۹۱	آموزش پیش گیری از ایدز
۹۲	مقدمه
۹۳	کلیات ویروس ایدز
۹۴	ایدز در ایران
۹۵	پیشگیری از HIV و رفتارهای جنسی
۹۶	پیش گیری از HIV و مواد مخدر
۹۷	مبانی HIV در خصوص مصرف مواد مخدر
۹۸	نتیجه
۹۹	فصل هفتم:
۹۹	فوریت های پزشکی و کمک های اولیه در مدرسه
۱۰۰	تعریف کمک های اولیه
۱۰۰	اهداف آموزش کمک های اولیه
۱۰۰	نقش و وظایف امدادگر
۱۰۰	جعبه کمک های اولیه در مدرسه
۱۰۲	گروه های کمک های اولیه در مدارس
۱۰۳	شکستگی
۱۰۳	انواع شکستگی
۱۰۳	علل شکستگی
۱۰۳	علائم شکستگی
۱۰۴	کمک های اولیه در هنگام شکستگی
۱۰۶	در رفتگی

۱۰۶	پیچ خوردگی
۱۰۶	کمک های اولیه در هنگام پیچ خوردگی
۱۰۶	زلزله
۱۰۷	اقدامات عمومی زلزله را می توان بشرح زیر عمل نمود
۱۰۹	اقدامات قبل از زلزله
۱۰۹	اقدامات حین زلزله
۱۱۰	اقدامات بعد از زلزله
۱۱۰	سیل
۱۱۱	توصیه های لازم در هنگام سیل
۱۱۲	فصل هشتم:
۱۱۲	بحران
۱۱۳	تعریف بحران
۱۱۳	انواع بحران
۱۱۳	الف- بحران های اجتماعی و فرهنگی
۱۱۳	ب- بحران های اقتصادی، مالی
۱۱۳	ج- بحران های امنیتی
۱۱۳	د- بحران های اطلاعاتی
۱۱۴	ه- بحران های زیست محیطی
۱۱۴	و- بحران های انسانی
۱۱۴	مدیریت بحران
۱۱۴	مدیر بحران کیست؟
۱۱۵	وظایف و ویژگی های مدیر بحران
۱۱۷	فصل نهم :
۱۱۷	واژه نامه
۱۳۳	منابع

مقدمه

اهمیت وجود بهداشت در مدارس کشورهای مختلف جهان تقارن زمانی نداشته اند. فرانسه را شاید بتوان به عنوان پیش گام این طرح دانست که همراه مواد درسی خود یک ماده را نیز به این مبحث اختصاص داد و در سال ۱۹۷۳ آن را تصویب کرده و یک نفر پزشک را نیز به عنوان مسئول بهداشت آن مدارس انتخاب کرد.

در ایالات متحده آمریکا، اولین کسی که نسبت به مسائل بهداشت مدارس، ویژگی های ساختمانی و محیط آموزشی^۱ توجه کرد، ویلیام الکوت^۱ بود که در سال ۱۸۲۹ طی مقاله ای راجع به مشخصات ساختمان مدارس نظرات تلخیصی اراز کرد.

در سال ۱۸۶۸ کشور هلند با استخدام ده پزشک بهداری آموزشگاه های خود را پایه گذاری نمود. آغاز کار بهداشت مدارس در کشور ایران^۲ از سال ۱۹۰۰ و تحت نظارت ادارات آموزش محلی به وجود آمد.

در ایران از سال ۱۲۹۰ هجری شمسی، مدارس جدید بنام دبیرستان های قدیمی تاسیس شد و ۹ سال بعد مجلسی از اطباء ایرانی و اروپایی مقیم در تهران به نام «حفظ الصحة» برای مراقبت از بهداشت عمومی به وجود آمد که در اواخر همان سال، فردی برای بهداشت مدارس انتخاب شد. سرانجام در سال ۱۳۰۴ شمسی سازمانی به نام «صحیه مدارس» بنیان گذاشته شد.

این تغییر و تحولات در این بازه ی زمانی انجام گرفت که نهایتاً توافق نامه ای در تاریخ ۱۷ مرداد ۱۳۰۶ به امضاء مقام عالی وزارت آموزش و پرورش و وزیر محترم بهداشت و به تایید ریاست محترم جمهوری اسلامی وقت ایران صورت پذیرفت. این توافق نامه شامل یک استراتژی هفت ماده ای است که ابعاد

^۱ Alcot

گوناگون بهداشت مدارس را در زمینه های تامین نیروی انسانی، انتقال مراقبین بهداشت، ارائه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی و نحوه ی ارتباط و هماهنگی طرفین تحت پوشش قرار می دهد. در این کتاب طیّ نه فصل که سعی شده تا بصورت مختصر و مفید ارائه گردد، مباحث لازم در مورد بهداشت مدارس شرح داده شده است.

امیدواریم نظرات و انتقادات خود را که روشنگر مسیر ما در این زمینه است، از ما دریغ نفرمایید.

با تشکر

www.ketab.ir